

Oczyszczalnia ścieków w Józefowie – konieczność czy zachcianka?

Barbara Chodak

Hydrosfera Józefów Sp. z o.o.,
Dyrektor ds. Eksploatacji

Stanisław Zdanowicz

Hydrosfera Józefów Sp. z o.o.,
Prezes Zarządu

Budowa Oczyszczalni ścieków w Józefowie od lat jest tematem wzbudzającym niesłabnące zainteresowanie wśród specjalistów z branży wod-kan, ekologów i, wreszcie, wśród mieszkańców Józefowa i Otwocka. Można zapytać – dlaczego? Inwestycja z pozoru jak dziesiątki innych w naszym kraju, które realizowane są szczególnie chętnie przy udziale środków unijnych. Niestety, oczyszczalnia ścieków w Józefowie nie miała szczęścia powstawać według utartego scenariusza: potrzeba uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, pomysł na modernizację/rozbudowę, projekt, wniosek o dofinansowanie, realizacja i na koniec, w uroczystej oprawie, przecięcie wstęgi. Od samego początku budowa napotykała na wiele przeszkód i problemów, ale przede wszystkim towarzyszyło jej jedno powtarzające się pytanie – PO CO TA OCZYSZCZALNIA? Aby na nie odpowiedzieć i przy okazji może wyrobić sobie własne zdanie w tej sprawie, warto poznać historię inwestycji, która powoli dobiega końca.

1 | Skazani na monopol

Józefów od wielu lat borykał się z problemem wysokich stawek za oczyszczanie ścieków hurtowo odprowadzanych z terenu miasta do Oczyszczalni Ścieków w Otwocku. Na tym poziomie współdziałania pomiędzy przedsiębiorstwami wodociągowymi z Józefowa i Otwocka trudno mówić o partnerskim podejściu, wypracowaniu kompromisu czy jakimkolwiek dialogu. Po stronie Józefowa nie było pełnej akceptacji dla podyktowanej stawki, którą nie można było nazywać hurtową, a z kolei strona Otwocka nie była skłonna do jakichkolwiek ustępstw w tym zakresie, przy-

mując pozycję twardego monopolisty. Umowa była podpisana, na wniosek Hydrosfery wypracowano co prawda algorytm, który uwzględniał, że w przypadku zwiększania ilości odprowadzanych ścieków cena za oczyszczenie 1 m³ będzie spadać, jednak nigdy wzrastająca ilość ścieków (457 tys. m³ w 2011 r., 556 tys. m³ w 2013 r., 758 tys. m³ w 2014 r., 782 tys. m³ w 2017 r.) nie zrównoważyła wzrastających kosztów po stronie OPWiK i cena pozostawała na niezmiennym, bardzo wysokim poziomie. Co zrobić, gdy jest się skazanym na dyktat jednej strony?

2 | Alternatywne kierunki

W tej sytuacji zaczęto szukać rozwiązań alternatywnych. W pierwszej kolejności wzięto pod uwagę zmianę partnera i przekierowanie ścieków do innej oczyszczalni – z racji sąsiedztwa i technicznych możliwości (odwrócenie kierunku przepływu ścieków) rozważano podłączenie do Oczyszczalni Ścieków w Wiązownie lub do układu kanalizacyjnego Warszawy. Niestety, żadne z tych rozwiązań nie mogło zostać zrealizowane – podłączenie do Oczyszczalni w Wiązownej wymagałoby budowy przewodu tłocznego przez Mazowiecki Park Krajobrazowy, co oczywiście byłoby niezmiernie trudne ze względu na uzyskanie zgody. Natomiast

Fot. 1 | Reaktory biologiczne Oczyszczalni Ścieków w Józefowie

Fot. 2 | Wnętrze pracującego reaktora

Warszawa w tym rejonie nie miała i nadal nie ma odpowiedniej infrastruktury, która mogłaby przejąć ścieki z Józefowa.

Wtedy dopiero zrodziły się pierwsze pomysły na temat budowy własnej oczyszczalni. W roku 2012 rozpoczęto od zapoznania się z rozwiązaniami przyjętymi w innych miastach, które z racji charakteru, wielkości czy infrastruktury są zbliżone do Józefowa. Pierwsze kroki skierowano do Lesznowoli, gdzie eksploatowane są trzy mechaniczno-biologiczne oczyszczalnie ścieków, a następnie przedstawiciele Miasta oraz Hydrosfery kolejno odwiedzali oczyszczalnię w Olecku, w Izabelinie na terenie Kampinoskiego Parku Narodowego, w Miłakowie na Mazurach, trzy oczyszczalnie na Pomorzu w okolicach Koszalina i Kołobrzegu, w Tarnowskich Górach oraz na Radolfzell nad Jeziorem Bodeńskim. Rozważano różne rodzaje najnowszych technologii. Opierając się na bogatym doświadczeniu innych operatorów oczyszczalni, podjęto decyzję o budowie oczyszczalni mechaniczno-biologicznej opartej na technologii osadu czynnego z równoczesnym usuwaniem związków biogenych.

Kolejnym etapem było znalezienie odpowiedniej lokalizacji dla trudnej inwestycji, jaką niewątpliwie jest oczyszczalnia ścieków, pozyskanie terenu i wreszcie zlecenie opracowania dokumentacji projektowej. Zaplanowano oczyszczalnię ścieków dokładnie w miejscu obecnej Centralnej Przepompowni Ścieków przy ul. Jarosławskiej, która zbiera i przepompowuje ścieki z całego Józefowa odcinkiem rurociągu tłocznego do granic miasta i dalej pięciokilometrowym kolektorem do oczyszczalni ścieków w Otwocku.

3 | Konsultacje społeczne i główne założenia

11 czerwca 2014 roku odbyło się pierwsze z cyklu spotkań, na którym po raz pierwszy zaprezentowano mieszkańcom projekt oczyszczalni ścieków w Józefowie. Na tym etapie wydawało się, że wszystko przebiegnie zgodnie z założeniami i bezproblemowo. Prowadzono spotkania informacyjne z mieszkańcami, na których wyjaśniane były zagadnienia budzące wątpliwości, odpowiadało na nurtujące pytania odnośnie ekologii (zrzut oczyszczonych ścieków na terenie rezerwatu) i ekonomii

(ile będą kosztowały ścieki oczyszczone w nowej oczyszczalni). Zorganizowano także dla zainteresowanych mieszkańców wyjazdy studyjne na oczyszczalnię ścieków w Lesznowoli, aby mogli zobaczyć jak przebiega proces oczyszczania ścieków i jak funkcjonuje oczyszczalnia z taką samą technologią w sąsiedztwie zwartej, bezpośrednio sąsiadującej zabudowy mieszkaniowej.

Na spotkaniach prezentowano też główne założenia, jakie musi spełnić projekt i budowa nowej oczyszczalni. Jako założenia priorytetowe przyjęto: dobór odpowiedniej technologii do jakości ścieków miejskich; zminimalizowanie uciążliwości dla otoczenia (hermetyzacja obiektów, dezodoryzacja); brak punktu zlewnego dla ścieków dowożonych (minimalizacja ruchu kołowego i uciążliwości zapachowych); ograniczenie ilości osadów pościekowych (zastosowanie wysokiej klasy prasy tłokowej do ich odwodnienia); dezynfekcja ścieków oczyszczonych lampą UV; rozwiązania ekologiczne – panele fotowoltaiczne do produkcji energii elektrycznej na potrzeby socjalne OŚ; odzysk ciepła ze ścieków oczyszczonych do podgrzania ciepłej wody użytkowej i CO; odpowiednie ocieplenie budynków i budowli dla ograniczenia strat ciepła; zastosowanie urządzeń o wysokiej sprawności energetycznej.

4 | Kalendarz zdarzeń – szansa na dofinansowanie

27 czerwca 2014 roku Miasto Józefów podpisało Umowę z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska w Warszawie na dofinansowanie Projektu „Budowa oczyszczalni ścieków wraz z siecią wodociągową i kanalizacyjną w Józefowie” opiewającą na 13 mln złotych.

23 września 2014 roku Starosta Powiatu Otwockiego wydał pozwolenie na budowę oczyszczalni ścieków w Józefowie. Miasto Józefów liczyło, że będzie to finał 27 miesięcy uzyskiwania zgód i pozwoleń na inwestycję u kilkunastu instytucji, jednak na wydane pozwolenie zaczęły spływać odwołania instytucji ekologicznych (Stowarzyszenie Kocham Józefów, Stowarzyszenie Inicjatyw Ekologicznych i Społecznych „SIES”, „Otwockie Sosny”).

Koniec roku 2014 napawał niejako optymizmem – 23 października Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska zaakceptowała jeden z pięciu typowanych

Fot. 3 | Hala dmuchaw

Fot. 4 | Prasa tłokowa Bucher

wariantów lokalizacji wylotu ścieków oczyszczonych do Świdra – około 20 m poniżej mostu kolejkowego, ponieważ w tym miejscu jest wklęsły brzeg, teren niezalewowy, nie występuje ryzyko cofki oraz działki stanowią własność miasta i położone są poniżej otwockiego miejsca biwakowania. Ponadto, decyzją z 14 listopada, Wojewoda Mazowiecki utrzymał w mocy zaskarżoną decyzję Starosty Otwockiego przyznając między innymi, że „zamierzenie inwestycyjne jest zgodne z ustaleniami przedmiotowego planu” oraz „zasadne było (...) ustalenie lokalizacji inwestycji celu publicznego obejmującego budowę wylotu ścieków oczyszczonych z planowanego obiektu oczyszczalni ścieków wraz z ubezpieczeniem brzegu rzeki Świder”. W ten sposób organ odwoławczy podzielił pozytywne oceny szeregu podmiotów, w tym wszystkich najważniejszych instytucji dbających o ochronę środowiska w Polsce.

Jednak Józefów nadal nie mógł rozpocząć budowy oczyszczalni. W 2015 roku organizacje „Kocham Józefów” i „Otwockie Sosny” zaskarżyły decyzję Wojewody do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego, a następnie złożyły skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego. W związku z krótkim terminem, który pozostał na realizację inwestycji (przyznana dotacja miała być wykorzystana do końca 2015 r.) oraz przedłużającym się oczekiwaniem na wyrok Sądu Administracyjnego dotyczący pozwolenia na budowę, Miasto postanowiło o przesunięciu inwestycji i ponownym

Fot. 6 | Budynek z toaletami publicznymi oraz panelami fotowoltaicznymi

Fot. 5 | Instalacja odzysku ciepła ze ścieków oczyszczonych

wystąpieniu z wnioskiem o dofinansowanie projektu ze środków unijnych w nowej perspektywie finansowej na lata 2014-2020. Przyznane przez WFOŚiGW dofinansowanie z 2014 r. nie zostało wykorzystane.

18 maja 2016 r. zapadł długo oczekiwany wyrok w sprawie zgody na budowę oczyszczalni. Decyzja NSA jest ostateczna i kończy ponad 1,5-roczy spór sądowy, który zaowocował utratą 13 mln zł z przyznanej na inwestycję dotacji unijnej oraz zablokowaniem budowy oczyszczalni.

Próbę zablokowania budowy oczyszczalni ścieków w Józefowie podejmuje jeszcze Otwockie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o., zaskarżając lokalizację wylotu ścieków oczyszczonych. Jednak w piśmie z 7 czerwca 2016 roku GDOŚ odmawia OPWiK prawa do bycia stroną w postępowaniu i podtrzymuje swoją decyzję o zgodzie na lokalizację końcowego odcinka rurociągu oczyszczalni oraz wylotu na terenie rezerwatu Świder.

5 | NFOŚiGW i przetarg

27 stycznia 2016 r. Rada Miasta na mocy uchwały upoważniła Burmistrza do złożenia wniosku o dofinansowanie inwestycji z programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. To drugi wniosek o dofinansowanie budowy oczyszczalni z unijnych środków, jaki złożyło Miasto Józefów. Poprzednie plany inwestycyjne zostały

Fot. 7 | Komora pomiaru jakości ścieków oczyszczonych z lampą UV

Fot. 8 | Instalacja dezodoryzacji

pozytywnie ocenione przez unijnych ekspertów oraz polskie instytucje zajmujące się ochroną środowiska. O pozytywnej ocenie merytorycznej II stopnia Miasto Józefów zostaje poinformowane w sierpniu 2016 roku. Józefowski projekt znalazł się na liście rankingowej, na pozycji kwalifikującej go do otrzymania dofinansowania. Umowa o dofinansowanie nie została jednak podpisana.

W październiku 2017 Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej poddał ponownej ocenie Projekt „Integracja i rozwój gospodarki wodno-ściekowej w Józefowie” i wydał mu ocenę negatywną. Miasto Józefów uznało takie działanie za niezgodne z prawem i złożyło protest. Działania Funduszu nie zmniejszyły determinacji Miasta Józefów, aby uniezależnić się od otwociekiej oczyszczalni i posiadać własny obiekt. 5 października 2017 r. Miasto Józefów podpisało z wybranym w przetargu wykonawcą, firmą Instal Warszawa S.A., umowę na budowę oczyszczalni ścieków w Józefowie wraz z serwisem gwarancyjnym. Koszt budowy oczyszczalni to ok. 25,5 mln zł netto (po odzyskaniu podatku VAT). Serwis gwarancyjny będzie opłacany na etapie eksploatacji. Zwrot inwestycji będzie bardzo szybki. Umowa przewidywała, że roboty budowlane umożliwiające oddanie do użytkowania części technologicznej obiektu dotyczącej oczyszczania ścieków oraz gospodarki osadowej zostaną wykonane do 31 października 2018 r., roboty wykończeniowe i rozruch obiektu do 30 listopada 2019 r., czas świadczenia usług w ramach

serwisu gwarancyjnego wynosić będzie 60 miesięcy od dnia odbioru końcowego przedmiotu zamówienia.

19 grudnia 2017 r. w miejscu budowy obiektu, odbyła się symboliczna uroczystość. Podpisano akt erekcyjny, a także wmurowano kapsułę pamięci. W uroczystości, poza przedstawicielami Inwestora, Wykonawcy i przyszłego Eksploatatora, uczestniczyli także m. in. projektant obiektu Marek Michalczyk z pracowni ECON, przedstawiciele inżyniera kontraktu – SWECO Consulting Sp. z o.o. oraz podwykonawcy i dostawcy.

Dziś można śmiało powiedzieć, że po bardzo burzliwym, niespokojnym okresie przygotowania inwestycji, sama budowa przebiegała bardzo sprawnie, bez zakłóceń i zgodnie z harmonogramem. Decyzją nr 180/18 z 14 grudnia 2018 r. Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego udzielił pozwolenia na użytkowanie oczyszczalni ścieków w Józefowie i po zakończeniu prac modernizacyjnych na istniejącej przepompowni ścieków można przystępować do ostatniego etapu, jakim jest rozruch technologiczny.

Firma Instal Warszawa S.A. wybudowała nowoczesną oczyszczalnię ścieków opartą na technologii firmy BIO-TECH. Głównym elementem systemu są dwa innowacyjne reaktory biologiczne, w których zachodzą wszystkie procesy biologiczne oczyszczania ścieków z wykorzystaniem osadu czynnego. System BIO-PAK ma zapewnić osiągnięcie wymaganego efektu ekologicznego przy jak najmniejszych nakładach energetycznych. I to

Fot. 9 | Budynki techniczne w stylu „Świdermajer przemysłowy”

jeszcze nie wszystko – w Oczyszczalni Ścieków w Józefowie zastosowano tzw. trzeci stopień doczyszczania. Ścieki oczyszczone po osadniku wtórnym, a przed odprowadzeniem do wód powierzchniowych, dopływają grawitacyjnie do stacji dezynfekcji końcowej, gdzie następuje dezynfekcja ścieków promieniami UV. Po takim procesie w ściekach oczyszczonych uzyskuje się parametry biologiczne, które nie wpływają negatywnie na mikrobiologiczną jakość wód powierzchniowych.

Zastosowano także nowoczesne rozwiązanie w zakresie gospodarki osadowej. Dla zmniejszenia ilości wytworzonego osadu pościekowego zastosowano prasę tłokową firmy Bucher.

Po kilkuletniej batalii w urzędach, sądach, różnych instytucjach i funduszach zbliżamy się do szczęśliwego finału. *I po co nam ta oczyszczalnia? Czy było warto?* – Odpowiedź jest jednoznaczna – warto! Powstał nowy obiekt z rozwiązaniami ekologicznymi, energooszczędnymi, budynki i budowle znakomicie wpisują się w charakter miasta, oczyszczalnia stała się pierwszym elementem strefy przeznaczonej pod zabudowę techniczną (obok projektowany jest PSZOK, budynki Straży Pożarnej i Zakładu Obsługi „Piękne Miasto”).

Oczyszczalnia ma też coś dla miłośników Świdra. W południowej części budynku techniczno-administracyjnego zlokalizowano dostępne z placu przed oczyszczalnią nowoczesne toalety publiczne, które będą otwarte w sezonie dla wypoczywających nad rzeką.

I jeszcze jeden element, trochę z uśmiechem. Stworzyliśmy nowy styl architektoniczny – „świdermajer przemysłowy”! Jak to wygląda, oceńcie Państwo sami na podstawie fotografii. Oczywiście, ostatecznym dowodem na to, że było warto będzie niższa cena za oczyszczanie ścieków, jaką zapłacą mieszkańcy Józefowa po przejściu przez oczyszczalnię wszystkich ścieków z miasta – co z całą pewnością nastąpi, ale dla Miasta ważne jest także to, że budując własny obiekt będzie miało wpływ na jakość oczyszczonych ścieków i uniezależni się od zewnętrznego operatora, który, niestety, stosował praktyki monopolistyczne. Rozruch technologiczny trwa, a Hydrosfera skrzętnie liczy wszystkie koszty i rozlicza Wykonawcę z zakontraktowanych parametrów i kryteriów.

Józefów 18 kwietnia 2019 r.

Fot. 10 | Wypływ ścieków oczyszczonych